

Ἀποχαιρετώντας τὰ Ὀλύμπια μέ τὸ σακελλαρίδειο "Βαφτιστικό"...

αἰίζω ἀριστούργημα, παλληκαράκι ἐτῶν... 98.

25/2016.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΓΝΩΡΙΖΑ ΚΑΛΑ πὼς μ' αὐτὸ τὸ *Βαφτιστικό*, ἔμπαινα στὰ Ὀλύμπια γιὰ στερνὴ φορὰ. Ἐννοιωθα ἓνα κόμπο στὸ λαιμό, ὄχι γιὰ τὸ «αὔριο» τῆς Ἐθνικῆς Λυρικῆς Σκηνῆς πού, μέ τίς καλλίτερες προδιαγραφές μακροβιότητός μου ἐλάχιστο κομμάτι του (κι' αὐτὸ ἄν...) θὰ παρακολουθήσω, ὅσο γιὰ ἓνα παρελθόν, γιὰ τὴν ἴδια μου τὴ μουσικὴ ζωὴ πού δὲ θὰ ξαναζήσω. Σκεφτόμουν δύο ρήσεις, τὴν πρώτη ποιητικὴ, τὴ δεύτερη φιλοσοφική: τὸ *Never more* τοῦ Ἐντγκαρ Ἄλαν Πόε καὶ τὸ *Ποταμῶ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῷ αὐτῷ* τοῦ Ἡράκλειτου. Πότε πρωτομπῆκα στὰ Ὀλύμπια; 1947; 1948; Ἐκεῖ, πρωτοεῖδα στὴν ζωὴ μου ὄπερα: *Κάρμεν* μέ ἀρχιμουσικὸ τὸν Ἀντίοχο Εὐαγγελάτο, ἐπώνυμη ἠρωΐδα τὴ Λουκία Χέβα καὶ Ἐσκαμίγιο τὸν Εὐάγγελο Μαγκλιβέρα. Ἀκολούθησαν ἡ *Λουτσιά*, μέ Ἐντγκαρ (ἔξιταλ. Ἐντγκάρντο) τὸν τενόρο Ζαννῆ Καμπάνη, καὶ ἡ βιεννέζικη *pastiche*-ὄπερέττα *Τὸ Σπίτι τῶν Τριῶν Κοριτσιῶν* (γερμ. *Das Dreimäderlhaus*, πάνω σὲ μελωδίες Σοῦμπερτ) τοῦ Οὔγγρου Heinrich Berté (1858-1924). Τὸ ρόλο τοῦ Φράντς Σοῦμπερτ ὑποδυόταν ὁ τενόρος Ἀντώνης Δελένδας, λυρικός καλλιτέχνης ἐξαιρετικῆς μουσικῆς καὶ γενικῆς παιδείας, μέ ἐμφανὲς ὠστόσο *μπαλλάρισμα* φωνῆς, καὶ τὸ ρόλο τοῦ πατέρα τῶν τριῶν κοριτσιῶν κ. Tschöll ὁ μεγάλος λυρικός τενόρος μας Πέτρος Ἐπιτροπάκης στὸ τέλος λαμπρῆς σταδιοδρομίας. Ἀκολούθησαν ὁ *Παγκανίνι* καὶ ἡ *Χώρα τοῦ Μειδιάματος* τοῦ Λέχαρ, μέ πρωταγω-

νίστρια τῆ μεγάλης Ἀνθῆ Ζαχαράτου, στὸ θερινὸ θέατρο τῆς λεωφ. Ἀλεξάνδρας καὶ στὸ κλειστὸ θέατρο Κυβέλης, (Σύνταγμα) ἀντίστοιχα. πού ἀλλοίμονο, κι' αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν πιά. Ἀκόμη θυμοῦμαι τὴν πανέμορφη μελαχροινὴ σουμπρέττα Μαρίκα Παπαδοπούλου, ἀνομολόγητο, φυσικά, ἐφηβικό μου «ἔρωτα», ὅπως καί, ταχτικὴ θαμῶνα στὰ Ὀλύμπια, τὴ Μαρίκα Παλαίστη, μορφὴ τραγικὴ, στὴν ὁποία κανένας δὲ σκέφθηκε νὰ ἀφιερῶσει ἔρευνα βάρους: λένε πὼς νέα, εἶχε ἐμφανισθεῖ στὴ Μετροπόλιταν Ὀπερα Νέας Ὑόρκης... Ὅσο κι' ἂν ἀργότερα ἢ αἶθουσα «ἀνακαινίσθηκε», μέσα μου παρέμειναν πάντα ἐκεῖνα τὰ Ὀλύμπια τῶν στερνῶν χρόνων τῆς ἀθωότητάς μου... Συχωρέστε μου συγκίνηση πού δύσκολα κρύβεται...

Δὲν φαντάζομαι καταλληλότερο ἔργο ἀπὸ τὸ «Βαφτιστικό» γιὰ τοῦτο τὸν πικρὸ ἀποχαιρετισμό. Στοιχεῖα...«ταυτότητος»: ὀπερέττα, 3 πράξεις, κείμενο τοῦ συνθέτου, πάνω στὴ γαλλικὴ φάρσα τῶν C.Maurice Hennequin, Pierre Veber καὶ Henri de Gorsse *Ἡ κυρία καὶ ὁ βαφτιστικὸς τῆς* [Madame et son filleul] (Παρίσι, *Palais Royal*, 12.9.1916). Παγκόσμια α' ἐκτ. σακελλαρίδειου Βαφτιστικοῦ: Ἀθήνα, θίασος Γιάννη Παπαϊωάννου, στὸ ὁμώνυμο θέατρο (συμβολὴ ὁδῶν Πατησῶν καὶ Καποδιστρίου) 18.7.1918. Δὲν θυμοῦμαι πότε τὸν πρωτοεῖδα ἐπὶ σκηνῆς, γιὰ νὰ διαπιστώσω ὅτι...γνώριζα ὅλα τὰ κομμάτια τοῦ ἀπ' ἔξω καὶ ἀνακατωτά: τὰ ἔπαιζε στὸ πιάνο ἢ μητέρα μου. Τὰ ἤξερα; στὴ στερνὴν αὐτὴ παράσταση, ἀνακάλυπτα ἀκόμη ἀνυποψίαστες ἀνταύγειες μιᾶς ὑψηλῆς συνθετικῆς ἐμπνεύσεως... Παλληκάρι 98 ἐτῶν ὁ Βαφτιστικὸς...

Ἡ τωρινὴ σκηνοθεσία Σίμου Κακάλα ἑκατοντάκις καλλίτερη ἐκείνης τοῦ 2012 (Βασίλης Παπαβασιλείου), στὴν Αἶθουσα Τριάντη πού πρωτάνοιξε τὸ Μέγαρο στὴν ὀπερέτα: ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Χρῆστος Δ. Λαμπράκης τὴν εἶχε ἀποκλείσει διὰ ροπάλου ἀπὸ τὸ θεσμό, ἐνῶ ἀνοιγε... διάπλατα τὶς πύλες τοῦ MMA, σὲ Νταλαρομαρινέλες, στρώνοντας χαλὶ ἀπὸ πορφυρὸ βελουδο στὸν παμφάγο λαϊκισμό. Ἡ νέα σκηνοθεσία συσχολιάζεται μὲ τὰ σκηνικὰ τοῦ Ἀντώνη Δαγκλίδη, τὰ κοστουμια τῆς ἐγκατεστημένης ἀπὸ τὸ 1989 στὴν Ἑλλάδα ἀγγλίδας Κλαίρ Μπρέϊσουελ [Claire Bracewell] καὶ τοὺς φωτισμοὺς τοῦ Περικλῆ Μαθιέλλη, ἀφοῦ συνεργάστηκαν μὲ τὸ σκηνοθέτη ὁ ὁποῖος, ἴσως νὰ ἀποδέχθηκε προτάσεις καὶ ἰδέες τους. Αὐτὸ δὲ μᾶς ἀφορᾷ, μετρᾷ κυρίως τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα.

Λ.χ. θεωρούσαμε υπερβολικά πολυτελές για τήν Ἑλλάδα τοῦ 1918, ἴσως καί ἱστορικῶς ἀνακριβές τὸ εὐθέως ἀναπέμπον στήν Art-nouveau μέγαρο τοῦ ζεύγους Ζαχαρούλη. Ἐγώ, στήν 9η δεκαετία τοῦ βίου μου, δὲν εἶδα ποτέ τέτοιο ἀρχοντικό στήν Ἀθήνα μέχρι καί τοῦ 1940: ἐπικρατοῦσε ὁ νεοκλασσικὸς ρυθμὸς. Καί ὑπῆρχε ἓνα βᾶρος γκροτέσκων καί γελοίων ὀπτικοῖστορικῶν ὑπαινιγμῶν ἀταίριαστο μὲ τήν ἐλαφράδα τοῦ κειμένου. Τὶ χρειάζονταν τὰ προσωπιδοφόρα (κέρινες μάσκες) γκαρσόνια, μὲ τὸ φράκο καί τὰ φουστανελοτσάρουχα, ὁ ὀρθόδοξος, καλοκουρεμένος καί μὲ καλοψαλιδισμένη γενειάδα νεαρὸς διάκος, ἐν ἔτει 1918 (θὰ τὸ κοπανᾶμε ἀδιαλείπτως) στή δεξίωση τοῦ ζεύγους Ζαχαρούλη. πού στριφογύριζε ἀμήχανα μεταξὺ τῶν κεκλημένων τοῦ ζεύγους, ἡ «στολή» (μισὴ χακί, μισὴ φουστανέλα) τοῦ πραγματικοῦ «βαφτιστικοῦ», ἐπιστρατευμένου Μάρκου Κορτάση καί, κυρίως, τὸ ἐμετικό *tableau vivant* (φουστανελοφόρος τοῦ 1821 ἀνεμίζων τήν πάλαι ποτὲ γαλανόλευκη «τῆς ξηρᾶς»), ὡς φόντο τοῦ Ψῆλά στο μέτωπο περνοῦμε τὸν καιρό μας... Ὅλ' αὐτὰ θύμιζαν (ἀλησμόνητα...) παληὰ ἀθηναϊκὰ ψιλικατζίδικα, ὅταν ἡ 25η Μαρτίου συνέπιπτε μὲ Ἀποκρηά...

Στὴν προηγούμενη διδασκαλία τοῦ Βαφτιστικοῦ, εἶχαμε σοβαρότατες ἐνστάσεις κυρίως λόγω ἐλλειπῆς ἀρθρώσεως τῶν πρωταγωνιστῶν πού ἀφάνιζε κατὰ 90% τὸν πεζὸ λόγο (ἀκουγόταν χωρὶς ὑποτίτλους). Ἐδῶ, εὐτυχῶς, καί ἡ πρόζα ἦταν καθαρότατη. καί ὑπῆρχαν ὑπότιτλοι, ἔτσι ὥστε δὲ χάναμε λέξη. Ἡ μουσικὴ ἐρμηνεία, κάτω ἀπὸ τὴν ἀνάλαφρη μπαγκέτα τοῦ Γιώργου Ἀραβίδη, συμπαρέσυρε τὴ χροῦδια (ἄριστα διδαγμένη ἀπὸ τὸν Ἀγαθάγγελο Γεωργακάτο) καί τοὺς μονωδούς (βλ. κατωτέρω), σὲ ἓνα ἀκαταμάχητο...χάππενινγκ, στοῦ ὁποῖο μετεῖχε, ὑποτονθορίζοντας τίς προσφιλέστατές της μελωδίες, μιὰ αἰθουσα ἀσφυκτικὰ γεμάτη ἀπὸ ἓνα κοινό, στή συντριπτικὴ του πλειοψηφία ἄνω τῶν 40, ἂν ὄχι 50 ἐτῶν. Δυστυχῶς... Μεστή, σωστὴ λαμπερὴ φωνή, σαγηνευτικὴ Βιβίκα ἢ Τζίνα Πούλου ἀντάξιο της «σεκόντο» ἢ κολλητὴ της Κική Δέσποινα Σκαρλάτου. Τί ἤθελε ὅμως αὐτὴ τὴ γελοία κόμμωση, κόκκινη περρούκα μὲ μποῦκλες ἂ λὰ... Τραβιάτα τοῦ...1850 πού τὴν ἰσοπέδωσε ἐμφανισιακά; Πῶς νὰ μὴ...ξενοκυττάξει ὁ σύζυγός της, ἀκαταμάχητος Πέτρος Χαρμίδης, ὁ ταιριαστὰ γενειοφόρος αὐτὴ τὴ φορὰ Γιάννης Χριστόπουλος, ἀπὸ τοὺς στυλοβάτες τῆς Λυρικῆς μας. Ὅπως καί ὁ Σταμάτης Μπερῆς, πειστικώτατος Ζαχαρούλης τὸν ὁποῖον

ἔξ' ἀρχῆς ἔχει...βάλει τιμωρία ἢ ἀκαταμάχητη συμβία του Βιβίκα. Ἐξ' ἴσου ἀκαταμάχητος, ὄντως «γόης τρισχαρτιωμένος» ὅπως τὸν θέλει τὸ κείμενο, ὁ Στέφανος Κορωναῖος ὡς θεῖος τῆς Βιβίκας Συνταγματάρχης. Ἀναπόσπαστα κομμάτια καλοστημένου συνόλου οἱ Νίκος Τσαούσης (ἀρχιτέκτονας Μαρτῆς), Νίκος Κατσιγιάννης (Μίμης) καὶ Ἀναστασία Χριστοφιλάκη (Μαγερίσσα). Τέλος ἐνδυματολογικὰ παραφορτωμένο τὸ τσιγγάνικο μπαλλέτο μὲ παραφωτισμένες μάλιστα τὶς ψευτοκουρελιασμένες τους ἐνδυμασίες, σχεδὸν εἰς βάρος τῆς ὅποιας χορογραφίας (Ἰρίνα Ἀκριώτη-Κολιουμπάκινα). Καὶ λέγεται ὅτι ὁ Σακελλαρίδης, στὶς ἀρχές τοῦ περασμένου αἰῶνα, σύχναζε σὲ τσιγγάνικους καταυλισμούς πλανώμενους ἀνά τὴν Ἀττική: τοὺς πρόλαβα καὶ ἐγώ, καλοκαίρια δεκαετίας 1950, σὲ μιὰν ἀλλιώτικη Φιλοθέη, στὸ ὕψωμα 302 τῶν Τουρκοβουνίων, πρὶν ἀλωθεῖ ἀπὸ τὸν Καραμανλῆ πρεσβύτερο καὶ ἀπὸ ἄξεστους λεφτάδες λάιφ-στάιλ ποὺ τὰ σπᾶνε στὰ μπουζούκια —γιὰ τὰ μοῦτρα τους ὁ Βαφτιστικὸς θὰ ἦταν ὅτι περίπου γιὰ μᾶς τὰ τελευταῖα κουαρτέτα ἐγγόρδων τοῦ Μπετόβεν. (Ὀλύμπια, 18.5.2016· πρεμιέρα: 13.5.1918).
